

Lægfolket og det almindelige præstedømme

Anders-Christian Jacobsen

Det historiske perspektiv

Set i et historisk perspektiv er det tydeligt, at almindelige kristne (lægfolket) er blevet holdt på plads af de professionelle kristne (præster, biskopper og teologer) for derved at sikre den rette tro/lære og den rette livsførelse. Det er tydeligt allerede i den sidste del af det andet århundrede, hvor det såkaldte monarkiske episkopat etablerer sig som kirkelig organisationsform. Det betyder, at den enkelte biskop holder sin menighed på sporet – sikrer ret tro og livsførelse. Bibelen skal læses i kirken hos biskoppen, siger Irenæus for eksempel.

Denne udvikling styrkes af samarbejdet mellem kirken og statsmagten, der først etableres under Konstantin den Store og som derefter i forskellige versioner dominerer europæisk kristendom og kirkelig helt op til og med nutiden. I den østkirkelige tradition bliver kejserne (og lignende embeder) overhoved for kirken. I vestkirken etableres der en hierarkisk model med paven i spidsen, der skiftevis samarbejder og strider med de verdslige magthavere. Reformationernes opgør med den hierarkiske pavekirke leder til et meget tæt forhold mellem kirken og statsmagten, hvor kirkerne oftest er helt domineret af de verdslige myndigheder. De lutherske kirker er således ofte (stadig) fyrstekirker / statskirker. Det er for eksempel tilfældet i Danmark, hvor dronningen er folkekirkens overhoved, og hvor folkekirken er den del af den statslige administration.

Ifølge luthersk teologi skulle kirken løsrives fra hierarkiske strukturer, idet lægfolket skulle have den afgørende indflydelse i kirken. Det såkaldte 'almindelige præstedømme'. Virkeligheden er imidlertid ofte sådan, at lægfolkets rolle er begrænset, mens kirken styres af de 'professionelle' kristne, der igen som statsansatte embedsmænd er underlagt statsmagtens kontrol. I den danske lutherske folkekirke er de almindelige kristnes rolle henvist til nogle administrative 'lommer' (menighedsrådene) og nogle provsti- og stiftsudvalg, der alt overvejende tager sig af 'materielle' spørgsmål, der i detaljer er underlagt statslig styring. Kirkens åndelige anliggende varetages af professionelle kristne (præster og biskopper), men også her under statslig styring (eks. lovgivning om vielse af homoseksuelle, autorisation af ritualer, salmebog, ritualbog, bibeloversættelse osv.). Den lutherske reformation førte således ikke i Danmark og andre monokonfessionelle lande til større indflydelse for lægfolket, men udskiftede ét hierarki med et andet.

Konsekvenser

Konsekvenserne heraf er mange. Vigtigst er de ikke-professionelles passivitet i forhold til kirkens forkyndelse. I Danmark er denne manglende mulighed for ikke-professionelle kristnes aktive deltagelse i og indflydelse på kirkens 'liv og vækst' historisk set til dels afbødet af mange almindelige kristnes meget aktive engagement i de såkaldte 'fri kirkelige organisationer, som efter vækkelserne i 1800-t udgjorde en afgørende del af kirkens liv. Disse frie kirkelige bevægelser har imidlertid næsten alle tabt pusten gennem den sidste halvdel af 1900-t og spiller nu en meget mindre rolle i det kirkelige liv i Danmark. En af årsagerne hertil er utvivlsomt den radikaliserede individualisering og deraf følgende eventkultur. Det har efterladt et tomrum, en manglende plads til de ikke-professionelles engagement i folkekirken.

Mange steder i folkekirken arbejder man aktivt med inddragelse af ikke professionelle kristne, men succesen er begrænset. Det skyldes dels den radikaliserede individualisme, som også ramte de frie kirkelige bevægelser, og dels at der i folkekirken ikke er etableret strukturer, der for alvor åbner for ikke-professionelle kristnes deltagelse og indflydelse. Skønt der er åbnet en dør på klem for, at menighedsrådene også kan have indflydelse på gudstjenesten og andre dele af kirkens indre åndelige liv, så er ansvaret og

magten stadig placeret hos præsterne og det professionelle hierarki. Dette hierarki er samtidig blevet styrket og professionaliseret, så alle dele af kirkens liv nu styres af professionelle biskopper, provster, præster, kirke- og kommunikationsmedarbejde, 'daglige ledere', økonomi- og organisationskonsulenter, kordegne, kirketjenere ansatte kaffebryggere osv. Det er meget vanskeligt for ikke professionelle kristne at få indflydelse i dette hierarki og bureaukrati. Derfor ender det ofte med pseudo-deltagelse, der ikke er attraktiv for ret mange.

Hvad kan vi gøre?

For det første må der ske en afbureaukratisering af folkekirken. Det kræver sandsynligvis en reel opgivelse af statskirkeligheden

For det andet må der ske en af-professionalisering af folkekirken, så der skabes reel plads til, at ikke-professionelle kristne kan deltage aktivt og få indflydelse på kirkens teologi og forkyndelse. Det betyder naturligvis, at de ansatte i folkekirken skal være mindre professionelle. Men det betyder, at der muligvis skal være færre ansatte medarbejdere i folkekirken og flere frivillige medarbejdere, der bringer deres mange kompetencer ind i kirken.

For det tredje må der arbejdes for at styrke ikke-professionelle kristnes teologiske og åndelige dannelse, så de sættes i stand til at deltage i kirkens mange opgaver såsom planlægning og afholdelse af gudstjenester, undervisning, sjælesorg, diakoni osv. Derved kan det dannelsestab, der er resultatet af de frie kirkelige organisationers og bevægelsers krise afbødes.

For de fjerde skal de professionelle kristne, der naturligvis stadig skal være i folkekirken uddannes til at inddrage lægfolket i kirkens indre liv.

Hvis vi bevæger os ad disse veje, kan de nuværende hierarkiske strukturer i folkekirken brydes, og lægfolket kan få reel indflydelse på kirkens liv og vækst.